

CƠ CHẾ KIỂM SOÁT QUYỀN LỰC Ở NƯỚC TA HIỆN NAY**POWER CONTROL MECHANISM IN VIETNAM NOWADAYS****NGUYỄN XUÂN TẾ^(*)**

TÓM TẮT: Đề cao giải pháp kiểm soát quyền lực trong tổ chức bộ máy nhà nước là một điểm nhấn của Nghị quyết Hội nghị TW lần thứ bảy (Khóa XII). Bài viết trình bày một số giải pháp cơ bản để thực hiện vấn đề quan trọng nói trên. .

Từ khóa: cơ chế kiểm soát quyền lực, tổ chức bộ máy nhà nước, tính độc lập của cơ quan kiểm soát quyền lực.

ABSTRACT: Appreciation of measures to control power in state apparatus is a highlight of the Resolution of the 7th Meeting of the 12th Party Central Committee . The article presents a number of fundamental solutions for the above-mentioned important issue.

Key words: power control mechanism, state apparatus, independence of power control body.

Trong Phát biểu bế mạc Hội nghị lần thứ bảy Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa XII), Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng nhấn mạnh: “*Điểm nhấn của Nghị quyết lần này là Trung ương yêu cầu phải có phương pháp đánh giá cán bộ một cách khách quan, chính xác... đề cao giải pháp kiểm soát quyền lực...*” [1, tr.6].

Cũng trong phát biểu kết thúc Hội nghị toàn quốc về phòng, chống tham nhũng, ngày 25-6-2018 tại Hà Nội, một trong sáu giải pháp lớn đưa ra, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã khẳng định: “... *Tăng cường, nâng cao hiệu quả công tác giám sát, kiểm soát quyền lực để phòng chống tham nhũng*” [2].

Theo Tổng Bí thư, quyền lực luôn có nguy cơ bị tha hóa, tham nhũng là “*Khuyết tật bẩm sinh*” của quyền lực, cho nên phải thiết lập cho được một cơ chế kiểm soát việc thực thi quyền lực đối với người có

chức vụ, quyền hạn theo nguyên tắc mọi quyền lực đều phải được kiểm soát chặt chẽ bằng cơ chế, quyền hạn phải được ràng buộc với trách nhiệm, quyền hạn đến đâu, trách nhiệm đến đó, quyền hạn càng cao, trách nhiệm càng lớn.

Do đó, phải tăng cường kiểm tra, giám sát, kiểm soát để đảm bảo quyền lực được vận hành công khai, minh bạch, đúng đắn, không bị tha hóa; phân công, phân cấp gắn với giao quyền, ràng buộc trách nhiệm, đồng thời thực hiện nghiêm việc xử lý, điều chuyển, miễn nhiệm, thay thế cán bộ có biểu hiện tham nhũng gây nhiều dư luận; xử lý nghiêm trách nhiệm người đứng đầu khi để xảy ra tham nhũng trong cơ quan, tổ chức, đơn vị do mình quản lý, phụ trách; và quan trọng hơn là phải ngăn ngừa tận gốc những sai phạm, khuyết điểm một cách căn

^(*) PGS.TS. Tổng Biên tập, nguyenxuante@yahoo.com, Mã số: TCKH10-01-2018

cơ, bài bản bằng các quy định của Đảng, pháp luật của Nhà nước [2].

1. QUYỀN LỰC VÀ CƠ CHẾ KIỂM SOÁT QUYỀN LỰC ĐỐI VỚI BỘ MÁY NHÀ NƯỚC

Ở nước ta, vấn đề quyền lực được xác định: Tất cả quyền lực thuộc về nhân dân. Nhưng nhân dân chỉ trực tiếp thực hiện một số quyền lực nhất định như quyền ứng cử, bầu cử, thực hiện các quyền sống, quyền tự do, dân chủ, quyền học hành, đi lại,... còn những quyền lực rộng lớn như: quyền huy động, phân bổ mọi nguồn lực cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc; quyền quản lý, điều hành xã hội; quyền quản lý phát triển kinh tế, quản lý phát triển văn hóa; quyền quản lý, điều hành thống nhất sự nghiệp an ninh, quốc phòng,... thì nhân dân trao cho các cơ quan, tổ chức do nhân dân lập nên, bầu nên, thậm chí nhân dân trao quyền cho một nhóm, một số cá nhân đại diện nhân dân thực hiện. Các tổ chức, các nhóm, các cá nhân được nhân dân trao quyền lực mà thực hiện đúng, thực hiện tốt, có hiệu quả những chức trách, nhiệm vụ được giao, vì dân, vì nước thì đem lại nhiều lợi ích cho nhân dân, cho đất nước.

Tổ chức, nhóm người hay cá nhân khi được nhân dân trao quyền, mà lại không thực hiện đúng, sai lệch quyền lực được trao thì sẽ dẫn đến tha hóa quyền lực. Quyền lực bị tha hóa mà không bị kiểm soát thì sẽ gây nhiều hệ lụy tiêu cực cho xã hội, cho nhân dân. Trao quyền lực, thực thi quyền lực cũng đồng thời với việc phải kiểm soát quyền lực.

Tất cả quyền lực là thuộc về nhân dân và nhân dân là chủ thể kiểm soát quyền lực, vì vậy để phòng, chống sự tha hóa quyền

lực, kiểm soát quyền lực, nhân dân phải thật sự làm chủ đất nước, xã hội, làm chủ bản thân mình. Và khi đã giao, đã ủy quyền thì nhân dân phải kiểm tra, kiểm soát, giám sát xem tổ chức, nhóm người, cá nhân được giao quyền có thực hiện đúng, đầy đủ, nghiêm túc chức năng, quyền hạn, nhiệm vụ được giao không hay lại lạm quyền, lộng quyền, lợi dụng quyền lực vì mục đích cá nhân, vì “*lợi ích nhóm*”. Nhân dân giao quyền cho bộ máy nhà nước thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp và tư pháp theo nguyên tắc có sự phân công và phối hợp để bảo đảm tất cả quyền lực thuộc về nhân dân và nhân dân kiểm soát việc thực thi quyền lực của bộ máy nhà nước. Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng rất quan tâm đến “*tư cách*” người cán bộ khi được trao quyền lực, Người cho rằng: cán bộ là cái gốc của mọi công việc. Sau khi có đường lối đúng thì khâu quyết định là cán bộ. Hồ Chí Minh căn dặn: cán bộ là người lãnh đạo, người đầy tớ thật trung thành của nhân dân. Người cho rằng: “*đức*” là cái gốc của người cán bộ. Để chống lại tình trạng lạm quyền, lộng quyền, lợi dụng quyền lực vì lợi ích cá nhân, Chủ tịch Hồ Chí Minh đòi hỏi các cơ quan Đảng, Nhà nước, các đoàn thể và cán bộ phải chịu sự kiểm tra, giám sát của nhân dân và sự kiểm tra, giám sát của tổ chức Đảng. Người nhắc nhở: “*Những người trong các công sở đều có nhiều hoặc ít quyền hành. Nếu không giữ đúng Cần, Kiệm, Liêm, Chính thì dễ trở nên hủ bại, biến thành sâu mọt của nhân dân,...*” [3, tr.104-105]. Như vậy, rất rõ ràng, “*cơ chế kiểm soát quyền lực đối với bộ máy nhà nước, chính là kiểm soát cán bộ*” [4, tr.1].

2. CƠ QUAN GIÁM SÁT QUYỀN LỰC PHẢI ĐỘC LẬP

Hiện nay, cơ quan giám sát trong bộ máy nhà nước thì chúng ta có các cơ quan thanh tra, từ Chính phủ cho tới cấp sở. Tuy nhiên, các cơ quan thanh tra của chúng ta không phải là một cơ quan hoạt động độc lập mà lại là một đơn vị trực thuộc các tỉnh, bộ ngành. Chánh thanh tra do chính người đứng đầu các tỉnh, bộ, ngành bổ nhiệm. Điều này làm mất đi tính độc lập của cơ quan thanh tra. Đã là thuộc cấp thì làm sao dám thanh tra cấp trên của mình?

Vấn đề đặt ra là cần phải thay đổi mô hình hoạt động của các cơ quan kiểm tra, giám sát. Trong hệ thống nhà nước, ngoài thanh tra còn có một cơ quan giám sát nữa là Kiểm toán nhà nước với chức năng thực hiện kiểm toán việc quản lý, sử dụng tài chính, tài sản công. Tuy nhiên, khác với thanh tra, Kiểm toán Nhà nước là cơ quan trực thuộc Quốc hội, hoạt động độc lập và chỉ tuân theo pháp luật. Việc chuyển Kiểm toán Nhà nước sang trực thuộc Quốc hội cho thấy là đúng.

Vì thế, như ý kiến của ông Lê Văn Cương, nguyên Viện trưởng Viện Chiến lược, Bộ Công an, cần phải tổ chức lại Thanh tra Chính phủ theo mô hình của Kiểm toán Nhà nước [5]. Cụ thể, cần phải thành lập một ủy ban giám sát quyền lực quốc gia trực thuộc Quốc hội. Ủy ban này sẽ kiểm tra toàn bộ hoạt động của các cơ quan nhà nước, từ Chính phủ trở xuống. Có như vậy, hoạt động thanh tra, giám sát mới thực sự có hiệu quả.

3. HOÀN THIỆN VÀ THỰC HIỆN NGHIÊM CƠ CHẾ KIỂM SOÁT QUYỀN LỰC, NGĂN NGỪA SỰ LẠM QUYỀN, VI PHẠM KỶ LUẬT, KỶ CƯƠNG

Để cụ thể hóa các quy định về kiểm soát chặt chẽ quyền lực, cần phải có thời gian và có nhiều quy định cụ thể. Nhưng trước hết, kiểm soát chặt chẽ quyền lực đối với các tổ chức Đảng bắt buộc phải tuân thủ và thực thi nghiêm minh hiến pháp và pháp luật. Đảng ta là đảng cầm quyền càng phải nêu gương vắn đề này. Uy tín của Đảng cầm quyền là ở việc Đảng ban hành và thực thi các chủ trương, đường lối đáp ứng nhu cầu và lợi ích chính đáng của nhân dân, phù hợp với quy luật phát triển khách quan và xây dựng được đội ngũ cán bộ các cấp, nhất là cấp chiến lược, đủ phẩm chất, năng lực và uy tín, ngang tầm nhiệm vụ. Các tổ chức của Đảng và đảng viên đều bình đẳng trước pháp luật như tất cả các đối tượng chịu điều chỉnh của pháp luật nước ta. Tổ chức Đảng và đảng viên, nhất là đảng viên có chức, có quyền, có bề dày cống hiến lại càng phải gương mẫu, nêu gương.

Kiểm soát chặt chẽ quyền lực ngay từ khâu quy hoạch, bổ nhiệm cán bộ. Cần công khai, minh bạch các quy trình công tác cán bộ, công khai, dân chủ và thi tuyển có cạnh tranh trong công tác cán bộ.

Kiểm soát chặt chẽ quyền lực từ bầu cử các đại biểu đại diện cho nhân dân thực hiện quyền lực trong bộ máy nhà nước. Đảng có trách nhiệm lựa chọn đảng viên giới thiệu ra ứng cử cho nhân dân bầu. Như vậy, một người được bầu vừa đáp ứng được sự tín nhiệm của nhân dân, vừa đảm bảo sự tin tưởng của Đảng. Khi ứng viên đó đắc

cử, cả Đảng và người dân đều thực hiện sự giám sát của mình với các vị đại diện đó.

Việc kiểm soát chặt chẽ quyền lực phải được thực thi cả ở cơ chế “*tự kiểm soát*” của Đảng thông qua sinh hoạt Đảng, thông

qua tự phê bình và phê bình; qua công tác kiểm tra, giám sát, thi hành kỷ luật của Đảng để làm sao phải thật sự công khai, minh bạch, nghiêm minh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Nguyễn Phú Trọng (2018), *Phát biểu bế mạc Hội nghị lần thứ bảy Ban chấp hành Trung ương Đảng (khóa XII)*, Tạp chí Cộng sản (chuyên đề cơ sở), số 137 (5-2018).
- [2] Báo Thanh niên, số ra ngày 25-6-2018.
- [3] Hồ Chí Minh (2000), Toàn tập, tập 5, Nxb Chính trị Quốc gia.
- [4] Vũ Văn Phúc (2018), *Quyền lực và kiểm soát quyền lực ở nước ta*, Báo Nhân dân, số 22876, ra ngày thứ ba, 29-5-2018.
- [5] Báo Thanh niên, số ra ngày 01-7-2018.

Ngày nhận bài: 02-07-2018. Ngày biên tập xong: 04-07-2018. Duyệt đăng: 23-7-2018.